

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Reiffenstuel, Anaklet

Monachii, 1699

Quæst. I. Quid, & quotuplex sit Lex?

urn:nbn:de:hbz:466:1-40206

TRACTATUS II. DE LEGIBUS.

Ratio ordi-
nis, I.

Sicuti Conscientia est actuum humanorum regula, proxima tamen seu intrinseca, ita & Lex est eorundem extrinseca seu remota regula, cui, ut actiones nostræ morales rectè fiant, conformandæ sunt. Quare Tractatus de Legibus ad Theologiam Moralem ex professo pertinere dignoscitur: nam quamvis Jurisconsulti Leges pertractent, id equidem faciunt diversâ planè ratione, videlicet in ordine ad Forum externum, pacemque Reipublicæ, ac Justitiam politicam procurandam, & conservandam; cum tamen Theologi de Legibus agant, quatenus sunt regulæ extrinseca seu remotæ actionum humanarum, quidnam nobis sit agendum aut fugiendum, præceptum vel prohibitum, ostendentes, quatenus sic hominem sibi obsequentem ad Finem ultimum, quò tendit, æternamque salutem dirigant atque perducant.

DISTINCTIO I.

De Natura Legum.

QUÆSTIO I.

Quid, & quotuplex sit Lex?

Lex, unde
sic dicatur? 2.

UT à nominis etymologia ordiamur, *Lex* dicitur à *legendo* eò quòd leges solebant olim in publicis tabulis scribi & populo legendæ proponi, ut sentit Isidorus lib. 2. *Etymol. c. 10.* Sive *Lex* dicitur à *ligando* eò quòd homines legibus ligentur, seu obligentur ad aliquid præstandum, vel omitt-

mittendum, ut inter alios vult Doctor noster 4. dist. 15. quaest. 2.

art. 1.

3. Solet autem Lex variis aliis nominibus appellari. Aliquando enim *Jus* vocatur, eò quòd definiat ac præscribat, quod justum est: Sic dicimus Jus Naturale, Jus Divinum, Jus Civile, ac Ecclesiasticum; quamvis strictius loquendo inter legem & jus detur nonnulla differentia: quia, ut dicitur c. Jus generale. dicit. 1. *Jus generale nomen est; lex autem juris est species.* Aliquando Lex dicitur *Statutum*, eò quòd sit stabilis atque firma. Quandoque etiam dicitur *Constitutio*, quia illam præcedere solet plurium consilium, & consensus quidpiam constituentium, seu simul statuentium. Quamvis verò Legis nomen latè sumptum quamcunque regulam, seu agendorum normam significet; quo sensu etiam regulæ Grammaticæ, & aliarum artium, solent vocari Leges: propriè tamen loquendo, & quantum ad propositum, Lex aliud non est, quàm regula quædam actionum humanarum, secundum quam vel ad benè agendum dirigimur, vel à malè agendo retrahimur, ut sic in genere moris benè ac honestè agere inveniamur. Et taliter agendo de Lege, sit

4. CONCL. I. Lex est recta agendorum ratio, à publica potestate communitati denuntiata, cum voluntate eam perpetuò obligandi, ad aliquid agendum, vel omittendum. Ita in re Doctores communiter, quamvis alii aliis verbis legem describendo utantur; prout Herincx *diss. 1. de Legib. q. 1.* ait: Lex nihil est aliud, quàm regula ab eo, qui potestatem habet, ordinata, obligans creaturam rationalem, ut illi se conformet: nam hujusmodi definitiones in re conveniunt, earumque particulæ magis patebunt ex dicendis.

5. CONCL. II. Lex ut sic immediatè dividitur in naturalem, & positivam: ex quibus Lex positiva subdividitur in Divinam, & humanam: & Divina iterum dividitur in Novam, & Veterem; humana verò in Jus Gentium, Ecclesiasticum, & Civile.

6. *Lex naturalis* (quam alii *Jus naturale* appellant) dicitur ea, quæ non ex libera alicujus Legislatoris voluntate imposita est, sed congenita nobis cum ipsa natura, & ab hac profluens. Porro hujusmodi Legem naturalem dari in nobis, est de fide certum: sic enim lumen naturæ nobis dicitur, non esse furandum, non occidendum, non falsum testimonium dicendum, & hujusmodi. Hinc D. Paulus *Rom. cap. 2.* inquit: *Gentes, quæ legem non habent*

lent (scriptam videlicet) naturaliter ea, qua legis sunt, faciunt. Et infra: Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium red- dente illis conscientia ipsorum, & alibi.

Et positiva,
quid, &
quomodo
differant?

7. *Lex positiva* (sive *Jus positivum*) est, & dicitur illa, quæ ex libera Dei, vel hominis, voluntate pendet. Et dicitur, *Lex positiva*, quia à Superiore non ex quasi necessitate, ac intrinseca exigentia objecti, sed liberè & contingenter ponitur. Differt autem à *Lege naturali*, quòd hæc sit invariabilis, illa verò variabilis. Deinde, quòd *Lex positiva* ex libera Legislatoris voluntate procedat; non item *Lex naturalis*, utpote quæ ex intrinseca exigentia objecti provenit. Insuper differunt in eo, quòd illa, quæ jure naturæ sunt prohibita, ideò prohibita sint, quia in se mala: quæ autem jure positivo prohibentur, ideò sunt mala, quia prohibita: sic enim comestio pomi vetiti in paradiso ideò fuit mala & peccaminosa, quia prohibita erat à Deo.

Lex positi-
va Divina,
duplex.

8. *Lex positiva Divina* est, quæ à Deo Opt. Max. in tempore lata, & condita est. Et hæc subdividitur in *Legem veterem*, quam pro tempore veteris Testamenti Deus ipse condidit, de multis disponendo, quæ ad *Jus naturale* non spectant; ut fuerunt *lex Circumcisionis*, *lex Agni paschalis*, & plurimæ aliæ *leges circa Cæremonialia*, & *Judicialia veteris Testamenti*. Et in *Legem novam*, seu *Evangelicam*, quam Christus Dominus, Deus simulque homo instituit, atque in novo Testamento observari mandavit; prout amplius patet ex *Sacra Scriptura*.

Lex positiva
humana,
quocuplex?
Jus Gentium.

9. *Lex positiva humana* est, quæ immediatè fertur ab homine. Unde & *Jus humanum* dicitur; & subdividitur in *Jus Gentium*, *Jus Civile*, & *Jus Ecclesiasticum*. *Jus Gentium* est *lex humana*, quam omnes populi & variæ gentes inter se servare debent: ut est consuetudo recipiendi Legatos sub lege immunitatis ac securitatis, libertas commerciorum inter gentes non inimicas, jus belli fundatum in potestate illa, quam una Respublica vel Monarchia suprema habet ad puniendam, vindicandam, atque reparandam injuriam sibi ab altera illatam: hæc enim, & alia hujusmodi, cum sint plurimum consona *Legi naturali*, omnium populorum consensu sunt recepta & constituta; ac proinde dicuntur esse de *Jure Gentium*.

Jus Civile.

10. *Jus Civile*, seu *Lex Civilis* dicitur ea, quæ ad civium politicam gubernationem, atque ad temporalia jura tuenda, ipsamque Rempublicam in pace & justitia conservandam ordinatur. Unde hujusmodi *Leges Civiles* circa ordinanda bona tempora-
lia

lia præcipuè versantur; & quia non omnium Nationum iidem sunt sensus & inclinationes (nam & *diversitatem corporum, diversitas sæpe sequitur animorum*, c. Quia diversitatem. de Concess. Præbend.) hinc non est unum idemque Jus Civile apud omnes gentes, sed variatur pro varietate locorum, temporum, personarum, aliarumque circumstantiarum. Et tales Leges Civiles sunt, quæ in Jure Civili continentur: item eæ, quæ dicuntur *Leges municipales*, quas quælibet Civitas sibi constituit.

11. *Leges tandem Ecclesiasticæ* (quæ alio nomine *Leges Canonice* appellantur) sunt illæ, quæ pro recta gubernatione Ecclesiæ, atque ad spiritualem animarum profectum, vel à Summo Pontifice, vel ab aliis Prælatiis atque Magistratibus Ecclesiasticis legitime conduntur. Et tales sunt, quæ cum in Jure Canonico continentur, tum à Conciliis Generalibus, Provincialibus, Synodalibus, aut etiam ab Ordinariis locorum legitimâ autoritate feruntur.

Leges Ecclesiasticæ, seu Canonice.

QUÆSTIO II.

De conditionibus Legis, ejusque differentia à simplici Præcepto.

12. **C**um optima sit lex, si rectè feratur, atque custodiatur, utpote quæ pravam concupiscentiam hominum, seu (ut loquitur Gregorius IX. in Proœmio Decretalium) *effrenatam cupiditatem sui prodigam, pacis emulam, matrem litium, materiam jurgiorum reprimere satagit*: hinc summè necessarium est, ejusdem conditiones rite cognoscere. Et quidem Isidorus, relatus *can. 2. dist. 4.* easdem paucis complectitur, dicendo: *Erit autem lex honesta, justa, possibilis, secundum naturam, secundum patrie consuetudinem, loco temporisque conveniens, necessaria, utilis, manifesta quoque, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat, nullo privato commodo, sed pro communi civium utilitate conscripta.* Hæc ille. Brevis tamen omnes necessariz Legis conditiones continentur in ejus definitione *num. 4.* allata, ubi dicitur: *Lex est recta agendorum ratio, à publica potestate communitati denunciata, cum voluntate eam perperuò obligandi, &c.*

Legis comia.

Legis conditiones generatim, quæ?

13. I. Igitur ad Legem requiritur, ut sit *recta agendorum ratio*; Lex debet esse recta agendorum

Siqui-ratio.